

Ärende: VN/33945/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Inga allmänna kommentarer.

2. Oppimisen tukea ja erityisopetusta koskevat säädösehdotukset

Särskilda hjälpmedel i studentexamen

Enligt 28 a § förbereds rätt till specialundervisning som inkluderar följande: ”Särskilda bestämmelser utfärdas om den studerandes rätt till sådana assistenttjänster, särskilda hjälpmedel och andra tjänster som studierna förutsätter.” Om studerande under gymnasiestudierna har tillgång till assistenttjänster och särskilda hjälpmedel, behöver behovet av dessa under studentskrivningarna också utredas och eventuellt möjliggöras, vilket förutsätter ändringar i nuvarande lagen om studentexamen (502/2019) 9 §.

Vem ger stödet?

I Lag om ändring av lagen om gymnasielagen 28 § nämns att ”Stödåtgärderna genomförs i samarbete av undervisningspersonalen.” I 28 a § nämns specialundervisningen. Rätten till både stöd- och specialundervisningen i gymnasiet utvidgas genom dessa bestämmelser, vilket påverkar arbetstidsanvändningen hos pedagogerna och resurseringen av specialpedagogiken i gymnasiet överlag. Även personalens behörighet och kunskaper att ge och ordna specialpedagogik i gymnasiet kan aktualiseras och behöva specificeras.

Rätt att överklaga beslut om specialundervisning

I själva lagförslaget nämns inte den möjlighet att överklaga beslut om specialundervisning i gymnasiet som nämns i motiveringen till lagförslaget. Även behörig myndighet för omprövningen behöver nämnas.

3. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteita koskevat säädösehdotukset

Beakta relativ volym och avstånd

Beräkningar som bygger på volym i befolkningsunderlag och geografiska avstånd kräver särskild hänsyn gällande små språkgrupper och t.ex. skärgårdsförhållanden. I beredningen behöver små befolkningsgruppers – såsom den finlandssvenska befolkningens – relativa litenhet beaktas, så att språkliga och kulturella rättigheter tryggas i den svenskspråkiga utbildningen. Även beräkningarna av volymerna för andra små språkgrupper såsom samer, romer och teckenspråkiga behöver särskild hänsyn. I skärgårdsförhållanden och i Lappland behöver utöver geografiska avstånd även trafikförbindelserna beaktas då utbildningens tillgänglighet planeras. Utbildningens digitala tillgänglighet kan utvecklas i högre grad än nu.

Nationalspråken, engelska och finansieringsberäkningen i § 24

I Lag om ändring av 24 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet diskuteras utbildningsanordnarens språk som endera av de två nationalspråken, antingen finska eller svenska. Hur påverkar det finansieringsgrunderna om engelskan tilläggs som undervisnings- och studentexamensspråk?

4. Englanninkielistä lukiokoulutusta, opiskelijavalintaa ja ylioppilastutkintoa koskevat säädösehdotukset

Engelska och andra språk?

I Lag om ändring av lagen om gymnasielagen 12 § nämns: ”Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, engelska och samiska och vid behov på andra språk.” Det förblir oklart i vilka situationer undervisning kunde förmedlas på andra språk än finska, svenska och engelska, vilka nämns som studentexamensspråk och undervisningsspråk i lagförslaget i övrigt, jämför 12 § och 20 §.

Bedömning och beslut om tillräckliga färdigheter

I 21 § nämns: ”En sökande kan inte antas som studerande, om han eller hon inte har tillräckliga färdigheter att använda och förstå undervisningsspråket i tal och skrift.” Det är viktigt att specificera vad tillräckliga färdigheter är, hur färdigheterna bedöms eller testas och vem som bedömer det samt vid vilken tidpunkt kunskaperna bedöms i förhållande till antagning eller inledande av gymnasiestudierna – eftersom språkkunskaper inte är statiska utan kan utvecklas mycket snabbt. Det är synnerligen viktigt att antagningsgrunderna är entydiga, jämlika och professionella. Även hur beslutet om tillräckliga färdigheter fattas (tjänsteinnehavarbeslut, av kollegialt organ, av språkkunnig och behörig personal?) behöver klargöras. Antagningen nämns i både 21 § och 22 §.

Samma problematik om ospecifika sätt att bedöma tillräckliga språkkunskaper för antagning finns i lagförslaget under rubriken "Undervisnings- och kulturministeriets förordning om ändring av undervisnings- och kulturministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande inom gymnasieutbildningen" i 6 § Antagning som grundar sig på utbildningsanordnarens prövning. Det är viktigt att antagningen är transparent, bygger på tydliga kriterier, språkkompetens hos den som bedömer och att den är jämlik för olika sökande.

I § 8 Anmälan till prov står pronomenet "denne", vilket är maskulin form och i viss mån föråldrat. Det är neutralt och bättre att skriva "denna".

Engelsk studentexamen, inhemska och främmande språk samt s.k. tjänstemannaspråkkunskaper

I lag om ändring av lagen om studentexamen § 19 nämns "Över studentexamen på engelska utfärdas förutom ett studentexamensbetyg på finska eller svenska även ett studentexamensbetyg på engelska." Det kan vara skäl att i studentexamensbetyget anteckna på vilket språk gymnasiestudierna och examen avlagts, samt i vilket språk som avlagts som ämnet "modersmål och litteratur" samt vad man avser med "det andra inhemska språket" samt med "främmande språk". Språkkunskaper intygas även med hänvisning till skol- och examensspråk enligt nuvarande förordningen om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003) § 15–18 och § 20.

Personalens kunskaper i engelska, behörighet, ersättning samt läromedel

Om engelskspråkig gymnasieutbildning och studentexamen förverkligas är det viktigt för undervisningens och bedömningens kvalitet att lärarens samt rektorns kunskaper i engelska är starka. Då behöver dessa kunskaper specificeras. Behöver behörighetskrav formuleras? Hur ersätts lärare och rektor för extra arbete att skapa engelskspråkigt undervisningsmaterial, administration och kommunikation? Finns engelskspråkiga läromedel att tillgå?

5. Taito- ja taideaineiden ylioppilaskoetta koskevat säädösehdotukset

Endast i lärokursen för unga?

I Lag om ändring av lagen om studentexamen 10 § nämns: "Genom ett prov i ett konst- och färdighetsämne kan examinanden ersätta ett av de prov som avses i 1–4 punkten." I inledningen till lagförslaget under 'Målsättningar' nämns att denna möjlighet att ersätta ett studentexamensprov med ett prov i ett konst- och färdighetsämne endast är möjligt i lärokursen för unga: "I studentexamen visar den studerande att han eller hon har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasieutbildningen, och därför är det möjligt att avlägga ett prov i

konst- och färdighetsämnen som ersätter provet i studentexamen i de obligatoriska konst- och färdighetsämnen som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för unga, musik, bildkonst och motion.” Det behöver var utskrivet i lagtexten också, ifall möjligheten begränsas till de unga.

Att det gäller lärokursen för unga kan också behöva preciseras i § 4 i lagförslaget under Statsrådets förordning om ändring av 4 § i statsrådets förordning om studentexamen.

Stilisering av rubrik

I Statsrådets förordning om ändring av 4 § i statsrådets förordning om studentexamen står ”Prov i realämnen, främmande språk och konst- och färdighetsämnen”. Här dubbleras konjunktionen ’och’. Det är bättre att skriva Prov i realämnen, främmande språk ’samt’ konst- och färdighetsämnen. Finsk- och svenskspråkiga lagtexter behöver vara lika och använda samma konjunktion (sekä–samt, ja–och).

6. Tilauskoulutusta koskevat säädösehdotukset

Informationsöverföring och skydd av personuppgifter

I lag om ändring av lagen om gymnasielagen 9 § nämns kontakten med andra stater, internationella organisationer och utländska offentliga sammanslutningar i fråga om beställning och finansiering av gymnasieutbildning. I dessa situationer är skydd av personuppgifter och varsam informationsöverföring synnerligen viktig. Utbildningsanordnarna behöver få klara direktiv om dataskydd då personuppgifter överförs till ett land som inte omfattas av EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR).

7. Muut kommentit

Inga andra kommentarer.

West-Ståhl Marianne
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Widell Disa

